

Věc C-305/23 [Bacigán¹]**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

15. května 2023

Předkládající soud:Juzgado de lo Mercantil n.º 10 de Barcelona (obchodní soud č. 10
v Barceloně, Španělsko)**Datum předkládacího rozhodnutí:**

2. května 2023

Žalobce:Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Národní úřad pro
správu daní)**Žalovaný:**

S. E. I.

Předmět původního řízení

Insolvenční řízení – Návrh dlužníka v úpadku (v projednávané věci žalovaného) na schválení oddlužení – Námitka jednoho z věřitelů (v projednávané věci žalobce) proti schválení oddlužení – Důvod námítky: uložení správního trestu dlužníkovi před podáním návrhu na schválení oddlužení za velmi závažný daňový delikt

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu – Článek 267 SFEU – Slučitelnost vnitrostátních předpisů se směrnicí (EU) 2019/1023 – Článek 1 odst. 4 a čl. 23 odst. 1 a 2 směrnice (EU) 2019/1023 – Fakultativní rozšíření

¹ Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádného z účastníků řízení.

postupů oddlužení členskými státy na fyzické osoby v úpadku, které nejsou podnikateli – Rozsah a výjimky z práva na oddlužení – Pojem „nepoctivé jednání“

Předběžné otázky

První: Pokud se vnitrostátní zákonodárce rozhodne rozšířit použití postupů stanovených pro oddlužení podnikatelů v úpadku na fyzické osoby v úpadku, které nejsou podnikateli, jak stanoví čl. 1 odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019, musí nutně uvést svou právní úpravu do souladu s ustanoveními obsaženými v hlavě III uvedené směrnice?

V případě kladné odpovědi na první otázku:

Druhá: Zahrnuje rozsah pojmu „nepoctivé jednání“ uvedeného v čl. 23 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 nedbalostní nebo lehkomyšlné jednání dlužníka, které je příčinou vzniku dluhu?

V případě záporné odpovědi na druhou otázku:

Třetí: Jsou případy uvedené v čl. 23 odst. 2 písm. a) až f) směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 taxativním výčtem přesně stanovených a odůvodněných okolností, nebo mohou státy zavést další přesně stanovené a odůvodněné okolnosti?

Pokud je odpověď na třetí otázku v tom smyslu, že státy mohou zavést jiné přesně stanovené a odůvodněné okolnosti než ty, které jsou uvedeny v čl. 23 odst. 2 písm. a) až f) směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019:

Čtvrtá: Musí být nové přesně stanovené okolnosti zavedené státem v každém případě odůvodněny nepoctivým jednáním nebo jednáním se zlým úmyslem?

Pokud jsou odpovědi na [třetí a čtvrtou] otázku v tom smyslu, že státy nemohou zavést jiné okolnosti než ty, které jsou uvedeny v čl. 23 odst. 2 písm. a) až f) směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019; nebo že pokud zavedou jiné, odlišné, přesně stanovené jednání, musí být odůvodněno nepoctivým jednáním nebo jednáním se zlým úmyslem ze strany dlužníka:

Pátá: Znamená výklad v souladu s článkem 23 směrnice nepoužití takového ustanovení, jako je čl. 487 odst. 1 bod 2 konsolidovaného znění insolvenčního zákona, pokud se zjistí, že velmi závažný daňový delikt je důsledkem jednání dlužníka, které není ani nepoctivé, ani se zlým úmyslem?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132:

Článek 1 odst. 1, odst. 2 písm. h) a odst. 4

Článek 23

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Real Decreto Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (královské legislativní nařízení č. 1/2020 ze dne 5. května 2020, kterým se schvaluje konsolidované znění insolvenčního zákona), ve znění Ley 16/2022, de 5 de septiembre, de reforma del texto refundido de la Ley Concursal (zákon č. 16/2022 ze dne 5. září 2022, kterým se mění konsolidované znění insolvenčního zákona), za účelem provedení směrnice (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019:

Článek 486

Článek 487 odst. 1 bod 2

Ley 58/2003, de 17 de diciembre, General Tributaria (zákon č. 58/2003 ze dne 17. prosince 2003 o obecném daňovém zákoníku):

Článek 191 odst. 1 a 4

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

- 1 V červenci 2016 zahájil S. E. I. – žalovaný ve věci v původním řízení a dlužník v úpadku v insolvenčním řízení – jako fyzická osoba samostatně výdělečně činná podnikání zaměřené na maloobchodní prodej pečiva a pekárských a cukrářských výrobků. Během prvního roku byl schopen pokrýt náklady svého podnikání. Od druhého roku se však činnost začala zpomalovat a s tím přišla nutnost využívat menší úvěry, aby pokryl všechny náklady spojené s podnikáním, až se situace stala neudržitelnou a donutila jej v říjnu 2018 podnikání ukončit, přičemž po sobě zanechal několik nesplacených dluhů. Po ukončení podnikatelské činnosti pracoval S. E. I. jako zaměstnanec ve dvou společnostech a následně se stal nezaměstnaným.
- 2 S. E. I. se dostal do úpadku a pokusil se dosáhnout dohody o mimosoudním vyrovnání s pomocí insolvenčního mediátora. Této dohody se nepodařilo dosáhnout, a proto insolvenční mediátor sám podal dne 19. června 2020 návrh na

zahájení následného úpadku ve vztahu k dlužníkovi S. E. I. Dluhy S. E. I. činily celkem 143 021,35 eur.

- 3 Usnesením ze dne 8. července 2020 rozhodl předkládající soud o prohlášení úpadku úpadce.
- 4 Dne 13. července 2022 předložil insolvenční správce (obchodní společnost RCD CONCURSAL, S. L. P.) konečnou zprávu o likvidaci a vyúčtování, v níž požádal o ukončení úpadku. Tato zpráva byla ostatním stranám sdělena dne 21. září 2022.
- 5 Dne 18. října 2022 požádal úpadce o předběžné oddlužení ve vztahu k pohledávkám, které nemohly být uspokojeny v rámci likvidace jeho majetku, a uvedl tyto pohledávky:

[VĚŘITEL]	DLUH	ČÁSTKA, NA KTEROU SE NEVZTAHUJE ODDLUŽENÍ
FOGASA	6 701,99 eur	850,00 eur
N. C. P.	4 597,77 eur	0,00 eur
A. E. A. T.	9 254,65 eur	2 127,32 eur
Provinční rada Barcelony	374,35 eur	0,00 eur
T. G. S. S.	21 802,60 eur	10 901,30 eur
AGM ABOGADOS	3 750,00 eur	0,00 eur
AIGÜES DE MANRESA	189,95 eur	0,00 eur
CAIXABANK S. A.,	5 135,37 eur	0,00 eur
CCPP C/ COLL BAIX 34	350,00 eur	0,00 eur
DIR MARAGALL	85,00 eur	0,00 eur
ENDESA ENERGIA S. A.,	3 184,14 eur	0,00 eur
FECSA ENDESA (OBCHODNÍK S PLYNEM)	159,75 eur	0,00 eur
GRUPO ORANGE ESPAÑA	423,38 eur	0,00 eur
NATURGY ENERGY GROUP	252,49 eur	0,00 eur
PRA IBERIA S. L. (DŘÍVE WIZINK BANK)	1 365,55 eur	0,00 eur
	57 626,99 eur	13 878,62 eur

Navrhl rovněž splátkový kalendář týkající se pohledávek za majetkovou podstatou a přednostních pohledávek, na které se nevztahuje oddlužení.

- 6 Dne 18. listopadu 2022 podal Agencia Estatal de Administración Tributaria (Národní úřad pro správu daní, Španělsko) (dále jen „A. E. A. T.“) – podle ustanovení čl. 487 odst. 1 bodu 2 královského legislativního nařízení č. 1/2020 ze

dne 5. května, kterým se schvaluje konsolidované znění insolvenčního zákona ve znění zákona č. 16/2022 ze dne 5. září 2022 – písemnou námitku proti schválení oddlužení. Skutková okolnost, která vysvětluje námitku A. E. A. T., je následující: před časem, konkrétně dne 20. dubna 2020, A. E. A. T. uložil S. E. I. pokutu ve výši 504,99 eur za to, že v roce 2018 neodvedl včas srážkovou daň, kterou byl S. E. I. povinen odvést z ceny nájemného, kterou sám S. E. I. zaplatil za pronájem obchodních prostor. V souladu s čl. 191 odst. 4 zákona č. 58/2003 o obecném daňovém zákoníku A. E. A. T. uvedl, že opomenutí této srážkové povinnosti představuje velmi závažný daňový delikt, neboť v jednání S. E. I. shledal nedostatek péče, která je vyžadována od daňových poplatníků při plnění jejich daňových povinností.

- 7 Na základě námitky A. E. A. T. souhlasil předkládající soud usnesením ze dne 24. listopadu 2022 se zahájením a povolením řízení o překážce insolvenčního řízení a úpadce a insolvenční správce byli vyzváni k předložení svých argumentů.
- 8 Dne 16. prosince 2022 podali úpadce a insolvenční správce svá podání, v nichž zpochybnili námitky A. E. A. T. proti návrhu na oddlužení.
- 9 Vzhledem k tomu, že žádná ze stran nenavrhl v řízení jiné důkazy než dokumenty, které byly součástí řízení, bylo řízení organizačním procesním opatřením ze dne 9. ledna 2023 ukončeno a připraveno k vynesení rozsudku.
- 10 Usnesením ze dne 16. března 2023 předkládající soud informoval účastníky řízení o možnosti podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce k Soudnímu dvoru Evropské unie a položit Soudnímu dvoru dvě otázky týkající se slučitelnosti režimu oddlužení stanoveného ve vnitrostátní právní úpravě s pravidly stanovenými směrnicí (EU) 2019/1023.
- 11 V návaznosti na argumenty žalobce týkající se vhodnosti předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, zejména pokud jde o výklad pojmu „nepoctiv[é jednání]“, který je uveden v článku 23 směrnice (EU) 2019/1023, předkládající soud přeformuloval a rozšířil předběžné otázky.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 12 A. E. A. T. vznáší námitku proti schválení oddlužení na základě výše uvedených argumentů. Úpadce a insolvenční správce nesouhlasí s námitkou A. E. A. T. proti návrhu na oddlužení.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 13 Článek 1 odst. 2 směrnice (EU) 2019/1023 vymezuje osobní působnost pravidla v tom smyslu, že se směrnice nevztahuje na postupy uvedené v odstavci 1 tohoto článku, kteří se týkají dlužníků, kteří jsou fyzickými osobami, které nejsou podnikateli [viz čl. 1 odst. 2 písm. h) směrnice]. Nicméně čl. 1 odst. 4 směrnice

stanoví, že členské státy mohou rozšířit použití postupů stanovených pro oddlužení podnikatelů v úpadku na fyzické osoby v úpadku, které nejsou podnikateli.

- 14 V projednávané věci úpadce jak v žádosti o dohodu o mimosoudním vyrovnání, tak v návrhu na zahájení insolvenčního řízení vysvětluje, že není podnikatelem.
- 15 První otázkou, která tedy tomuto předkládajícímu soudu vyvstává, je, zda vnitrostátní zákonodárce, pokud se rozhodne rozšířit osobní působnost režimu oddlužení na fyzické osoby, které nejsou podnikateli, musí rovněž uvést svůj režim do souladu s ustanoveními směrnice upravujícími oddlužení u dluhů vzniklých podnikatelům v úpadku.
- 16 V tomto smyslu vyvstává pochybnost, zda legislativní technika použitá směrnicí v čl. 1 odst. 4 musí být vykládána jako směrnice o minimální harmonizaci v tom smyslu, že unijní normotvůrce upravuje mechanismy pro oddlužení podnikatelů a že státy mohou stanovit další přísnější podmínky ve vztahu k těmto mechanismům, anebo zda se v tomto případě jedná o legislativní techniku fakultativního rozšíření harmonizace právní úpravy v tom smyslu, že státům je dána možnost rozšířit harmonizovaný mechanismus oddlužení i na osoby, které nejsou podnikateli.
- 17 Jinými slovy, pokud je účelem směrnice harmonizovat vnitrostátní právní předpisy pokud jde o oddlužení podnikatelů, a směrnice rovněž stanoví možnost, že státy mohou podle svého uvážení rozšířit oblast působnosti mechanismů oddlužení na osoby, které nejsou podnikateli, je třeba to chápat tak, že pokud se stát rozhodne upravit mechanismy oddlužení pro osoby, které nejsou podnikateli, musí přijmout prováděcí předpis, který je v souladu s ustanoveními hlavy III směrnice (články 20 až 24), aby byla harmonizována i oblast působnosti volitelného rozšíření směrnice?
- 18 V případě kladné odpovědi na první otázku vyvstává další otázka týkající se výkladu a rozsahu pojmu nepoctivě jednání uvedeného v článku 23 směrnice a přizpůsobení vnitrostátních právních předpisů o výjimkách z oddlužení ustanovením směrnice.
- 19 Pokud jde o okolnosti, které mohou vést k zamítnutí přístupu k oddlužení, článek 23 směrnice vymezuje dvě skupiny případů:
 1. Pokud podnikatel v úpadku jednal podle vnitrostátního práva nepoctivě nebo se zlým úmyslem vůči věřitelům při zadlužování, během insolvenčního řízení nebo v průběhu splácení dluhu podle vnitrostátního práva, aniž jsou dotčena vnitrostátní pravidla týkající se důkazního břemene.
 2. Za určitých přesně stanovených okolností, a pokud jsou tyto odchylky řádně odůvodněny, unijní pravidlo uvádí: „*například pokud*“ a poté šest případů uvedených v písmenech „a“ až „f“.

- 20 Článek 191 odst. 4 zákona č. 58/2003 stanoví dva druhy jednání, které lze kvalifikovat jako velmi závažný daňový delikt. Toto ustanovení rozlišuje dva různé typy:
1. Delikt je velmi závažný, pokud byly použity podvodné prostředky.
 2. Delikt je rovněž velmi závažný, i když nebyly použity žádné podvodné prostředky, pokud nebyly srazeny částky, které měly být srazeny, nebo nebyly odvedeny zálohy, za předpokladu, že sražené a neodvedené částky a vyúčtované a neodvedené zálohy představují procentní podíl vyšší než 50 % částky základu pokuty.
- 21 A. E. A. T. v sankčním rozhodnutí přičítá úpadci spáchání velmi závažného daňového deliktu, když v jednání úpadce spatřuje „nedostatek péče, která byla po daňovém poplatníkovi vyžadována při plnění jeho daňových povinností, [péče] která, pokud by byla dodržena, by jej vedla k přiznání daňového dluhu ve lhůtě prostřednictvím příslušného samovyměření“.
- 22 V projednávané věci úpadce neodvedl sražené částky z důvodu nedostatečné péče, která se od daňového poplatníka vyžaduje při plnění jeho daňových povinností, aniž by došlo k použití podvodných prostředků.
- 23 Za těchto okolností vyvstává předkládajícímu soudu tato otázka: Zahrnuje pojem „nepoctivé jednání“ uvedený v článku 23 směrnice nedbalostní nebo lehkomyšlné jednání dlužníka, které je příčinou vzniku dluhu?
- 24 V případě záporné odpovědi na tuto druhou otázku se další otázka předkládajícího soudu týká rozsahu působnosti výrazu uvedeného v čl. 23 odst. 2 směrnice, který zní takto: „přesně stanovených okolností a pokud jsou tyto odchylky řádně odůvodněny, například pokud:“.
- 25 Jsou případy uvedené v čl. 23 odst. 2 písm. a) až f) směrnice taxativním výčtem přesně stanovených a odůvodněných okolností, nebo mohou stát zavést další přesně stanovené a odůvodněné okolnosti?
- 26 Pokud by odpověď na tuto [třetí] otázku byla v tom smyslu, že státy mohou zavést další přesně stanovené a odůvodněné okolnosti, kterými odeprou nebo omezí přístup k oddlužení, musí být důvodem pro zavedení státem definovaných okolností v každém případě nepoctivé jednání nebo jednání se zlým úmyslem?
- 27 Možnost zavést jiné okolnosti než ty, které jsou uvedeny v čl. 23 odst. 2 písm. a) až f) směrnice, by odůvodňovala, že vnitrostátní právní úprava stanoví sankce za velmi závažné daňové delikty.
- 28 Pokud by odpovědi na [třetí a čtvrtou] otázku byly v tom smyslu, že státy nemohou zavést jiné okolnosti než ty, které jsou uvedeny v čl. 23 odst. 2 písm. a) až f) směrnice; nebo že pokud zavedou jiné, přesně stanovené jednání, musí být odůvodněno nepoctivým jednáním nebo jednáním se zlým úmyslem ze strany

dlužníka; v takovém případě je předkládajícímu soudu položena pátá otázka týkající se vhodnosti čl. 487 odst. 1 bodu 2 konsolidovaného znění insolvenčního zákona ve znění zákona č. 16/2022. Podle tohoto ustanovení *dlužník, kterému byla v posledních deseti letech před datem podání žádosti o oddlužení pravomocným správním rozhodnutím uložena sankce za velmi závažné daňové delikty, nemůže dosáhnout oddlužení, pokud ke dni podání žádosti o oddlužení plně neuspokojil závazek odpovídající danému deliktu.*

- 29 Vzhledem k tomu, že toto ustanovení nijak nerozlišuje druh velmi závažného daňového deliktu, působí v každém případě jako automatická překážka pro přístup k oddlužení bez ohledu na to, zda je velmi závažný daňový delikt způsoben nepoctivým jednáním dlužníka nebo jednáním se zlým úmyslem. Tento nedostatek rozlišení jednání vyvolává následující otázku: znamená výklad v souladu s článkem 23 směrnice nepoužití takového ustanovení, jako je čl. 487 odst. 1 bod 2 konsolidovaného znění insolvenčního zákona, pokud se zjistí, že velmi závažný daňový delikt je důsledkem jednání dlužníka, které není ani nepoctivé, ani se zlým úmyslem?